

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้า ผู้นำกลุ่มอาชีพ ผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยตรง โดยเสนอตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 4.1 บริบทและสภาพทั่วไปของกลุ่ม
- 4.2 บทบาทการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกของผู้นำกลุ่ม
- 4.3 แนวทางการรักษาภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอกของผู้นำกลุ่ม
- 4.4 กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้ายกดอก
- 4.5 ความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้ว
- 4.6 ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอก

4.1บริบทและสภาพทั่วไปของกลุ่ม

จากการศึกษาข้อมูลด้านเอกสาร พบว่าสภาพที่ตั้งของกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้ว อยู่ในตำบลเวียงของ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ซึ่งตำบลเวียงของมีพื้นที่ทั้งหมด7,361 ไร่ ทิศเหนือติดกับตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองลำพูน ทิศใต้ติดกับตำบลบ้านแป้นและตำบลป่าสักอำเภอเมืองลำพูนทิศตะวันออกติดกับตำบลบ้านกลางและตำบลป่าสัก ทิศตะวันตกติดกับตำบลในเมืองและตำบลต้นธง มี 8 หมู่บ้าน ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรจำแนกรายหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร (คน)
หมู่1	บ้านพระยืน-ร่องไร่	352
หมู่ 2	บ้านแม่สารป่าแดด	828
หมู่ 3	บ้านเวียงของ	1,032
หมู่ 4	บ้านแม่สารบ้านตอง	743
หมู่ 5	บ้านแม่สารป่าขาม	1,087
หมู่ 6	บ้านศรีเมืองยู	812

ตารางที่ 4.1(ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร (คน)
หมู่ 7	บ้านศรีบุญชู –วังไฮ	525
หมู่ 8	บ้านใหม่วังไฮ	375

ที่มา : ข้อมูล จปฐ.2 ปี 2553

จากตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรในตำบลเวียงของ ปัจจุบันมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 5,754 คน แยกเป็น ชาย 2,689 คน เป็นหญิง 3,065 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 338.47 คน ต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร

4.1.1 ลักษณะทางภูมิประเทศ

บ้านเวียงของ ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำกวัง ตรงข้ามกับตัวเมืองลำพูน ด้านทิศตะวันออกมี ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำกวังกับแม่น้ำสารมีพื้นที่ประมาณ 450 ไร่ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองลำพูนประมาณ 500 เมตรและห่างจากศาลากลางจังหวัดลำพูนประมาณ 2 กิโลเมตรโดยการเดินทางจากตัวจังหวัดลำพูนมุ่งหน้าไปทางทิศใต้ตามถนนอินทยงยศแล้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนวังขวา (ทางหลวงหมายเลข 114) ไปทางทิศตะวันออกอีกประมาณ 500 เมตร

การตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านในตำบลเวียงของจะเป็นการตั้งถิ่นฐานและขยายตัวของชุมชนตามแนวลำน้ำที่เหมาะสมในการเกษตรเป็นสำคัญจากหมู่บ้านหลักในลุ่มแม่น้ำกวังบ้านเวียงของ บ้านผู้ บ้านหลวยบ้านตองได้ขยายตัวออกไปเป็นบ้านหลังห้า(ศรีบุญยืน)เขตลุ่มแม่น้ำปิงห่างจนถึงบ้านหนองหมู บ้านป่าลาน ป่าเหว เป็นต้น

4.1.2 ประวัติการก่อตั้งชุมชนบ้านเวียงของ

การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวของในเมืองลำพูน เมื่อปี พ.ศ.2348 นั้นชาวของกลุ่มแรกที่เข้ามาได้แยกย้ายกันออกไปตั้งถิ่นฐานในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำต่างๆในเมืองลำพูน จะมีเพียงผู้คนที่อพยพมาจากเมืองเชียงใหม่พร้อมกับเจ้าคำฝั้น ประมาณ 500 คนและมาจากเมืองลำปางพร้อมเจ้าบุญมาอีก 500 คนตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตกำแพงเมืองหรือใกล้ตัวเมืองซึ่งกลุ่มคนที่มาจากเมืองของประกอบด้วย เจ้าเมืองของ บุตร ภรรยา ญาติพี่น้องรวมถึงขุนนางต่างๆ

การแบ่งไพร่พลคนของในการตั้งถิ่นฐานที่เมืองลำพูนเจ้าหลวงคำฝั้นเจ้าเมืองลำพูนให้พญาหมียังคนบุรี เจ้าเมืองของและน้องอีก 3 คนตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำกวังด้านทิศตะวันออกติดกับเมืองลำพูนคือหมู่บ้านเวียงของในปัจจุบันให้ผู้คนที่อพยพมาจากเมืองผู้ เมืองหลวยตั้งถิ่นฐานอยู่นอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้เพื่อให้ชุมชนเหล่านี้มีหน้าที่ทอผ้าให้กับเจ้าเมืองลำพูน

ปัจจุบันหมู่บ้านเวียงของมีประชากรทั้งสิ้น 1,032คน อาชีพที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของบ้านเวียงของคือ การทอผ้าฝ้ายยกดอกซึ่งได้รับการคัดสรรให้เป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ระดับ 5 ดาวสร้างชื่อเสียงให้กับตำบลเวียงของและจังหวัดลำพูนเป็นอย่างมากแต่เดิมการทอผ้าฝ้ายมักนิยมทำกันเฉพาะในคุ้มเจ้าเพราะผ้าฝ้ายเป็นผ้าที่มีเนื้อแวววาว ได้รับการยกย่องว่าเป็นแพรพรรณชั้นสูงสมัยโบราณบุคคลที่สวมผ้าฝ้ายจะต้องเป็นบุคคลในระดับสูงเช่นเจ้าเมืองหรือเจ้านายชั้นผู้ใหญ่เท่านั้นหลังจากที่มีการฝึกสอนการทอผ้าในคุ้มหลวงลำพูนขึ้น โดยเจ้าหญิงส่วนบุญชายาของเจ้าจักรคำขจรศักดิ์ เจ้าหลวงลำพูนและพระธิดาคือเจ้าหญิงลำเจียกการทอผ้าฝ้ายยกดอกจึงได้แพร่หลายออกไปในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งชุมชนบ้านเวียงของก็ได้รับการเผยแพร่การทอผ้ายกดอกจากท่านด้วย

นายรักษเกียรติ ศิริจันทร์านนท์ นายกเทศมนตรีตำบลเวียงของ ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “การกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจ ในรัฐบาลสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีได้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นเพื่อสนองนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) ซึ่งกำหนดให้มีการกระจายการพัฒนาอุตสาหกรรมไปสู่ ภูมิภาคต่างๆและให้สอดคล้องกับแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งเน้นให้มีการพัฒนาเมืองหลัก เมืองรองของภาคต่างๆการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย(กนอ.)จึงได้มีโครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้น ที่จังหวัดลำพูนเพื่อให้ภาคอุตสาหกรรมขยายตัวและทำให้ประชากรในจังหวัดลำพูน มีรายได้ค่อครัวเรือนที่สูงขึ้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของจังหวัดลำพูน คือการโยกย้ายแรงงานในภาคครัวเรือนไปยังภาคอุตสาหกรรม แรงงานในภาคครัวเรือนส่วนหนึ่ง ลดจำนวนลง ทำให้อาชีพทอผ้าอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนบ้านเวียงของถูกลดบทบาทลง” (รักษเกียรติศิริจันทร์านนท์,2554:สัมภาษณ์)

จากข้อมูลพบว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจของตำบลเวียงของประชากรในพื้นที่ของเทศบาลตำบลเวียงของส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป และอุตสาหกรรมในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี จำนวน 57,877.91บาทดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงอาชีพของประชากรในตำบลเวียงของ

อาชีพ	จำนวน (ร้อยละ)
ด้านการเกษตรกรรม(ทำนา,ทำสวน,ทำไร่ ฯลฯ)	2.56%
ด้านการเลี้ยงสัตว์ (วัว, โค,กระบือ,หมู,ไก่,เป็ด,ปลา,กบ ฯลฯ)	0.55%
ด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือน (ทอผ้า)	5.83%

ตารางที่ 4.2(ต่อ)

อาชีพ	จำนวน (ร้อยละ)
ด้านการค้าขาย	11.33%
ด้านรับจ้าง	60.00 %
ด้านอื่นๆ เช่น รับราชการ ,พนักงานบริษัท , ฯลฯ	19.73%

ที่มา:ข้อมูล จปฐ.2 ปี 2553

4.1.2สภาพทั่วไปของกลุ่มอาชีพ

การรวมกลุ่มอาชีพทอผ้ายกกดอกของกลุ่มอาชีพทอผ้าวัดคันแก้วได้รับการสนับสนุนจากท่านพระครูไพศาลธีรคุณ เจ้าอาวาสวัดคันแก้วซึ่งเป็นเสมือนครูภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกท่านหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญกับการทอผ้าของกลุ่มผู้สูงอายุท่านเห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุเหล่านี้ยามว่างจากการทำงานบ้านก็สามารถใช้เวลาว่างมารวมกลุ่มเพื่อทอผ้าฝ้ายยกกดอกจำหน่ายให้กับผู้สนใจและนักท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าสมาชิกกลุ่มทอผ้ายกกดอก ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมีอายุระหว่าง 40-67 ปี มีประสบการณ์ในการทอผ้ามานาน 15-35 ปี นอกจากนี้ยังพบว่าการประกอบอาชีพทอผ้ายกกดอกต้องอาศัยความรู้ด้านการทอผ้ามานานอย่างน้อย 15 ปี และเป็นอาชีพที่ทำกันมานานภายในครอบครัวโดยมีปู่ย่า ตายาย พ่อแม่และเครือญาติ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้าให้ จากนั้นสมาชิกกลุ่มก็จะพัฒนาฝีมือการทอผ้าให้มีความชำนาญต้องอาศัยประสบการณ์ในการทอผ้าโดยใช้เวลาอย่างน้อย 7-15 ปี

สำหรับข้อมูลด้านการศึกษาของสมาชิกกลุ่ม พบว่าสมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีสาเหตุจากฐานะครอบครัวยากจนและค่านิยมที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้หญิงเข้าสู่ระบบการศึกษา นางวันทณีย์ สุขมิลินท์ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “การที่คนบ้านเวียงของเรียน้อย เนื่องจากความยากจนของครอบครัว จำนวนพี่น้องมีมากประกอบกับค่านิยมที่กำหนดว่าเป็นผู้หญิงไม่ต้องเรียนสูง เพราะต้องแต่งงานออกเรือนไป ทำให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเรียนชั้นสูงต่อไป ต้องชวนขายเรียนวิชาความรู้นอกโรงเรียน ดังนั้นการเลือกเรียนรู้โดยการฝึกฝนตนเองจากการเข้าร่วมอบรมที่องค์การ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดขึ้น จึงเป็นรูปแบบการศึกษาของสมาชิกกลุ่ม เพื่อพัฒนาความรู้อยู่เสมอ” (วันทณีย์ สุขมิลินท์, 2554: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ผู้นำกลุ่มยังได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “สมาชิกกลุ่มทอผ้าเป็นช่างทอผ้ามีฝีมือ มีความชำนาญเป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบอาชีพทอผ้า ควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาฝีมือ และส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้กับคนรุ่นใหม่ ผ้าทอยกกดอกเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษที่คนเวียงของต้องอนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาวเวียงของสืบไป ดังนั้นพระครูไพศาล ธีรคุณ จึงสนับสนุน

ให้มีการรวมกลุ่มทอผ้ายกดอกของวัดต้นแก้ว สมาชิกจึงมารวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอก วัดต้นแก้วเมื่อปี 2541 จำนวน 30 คน และมีกิจกรรมกลุ่มร่วมกันอย่างต่อเนื่อง โดยสมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้วเหล่านี้ เป็นผู้ที่ชื่นชอบสมาคมกับบุคคลอื่น มีการร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การประชุมหมู่บ้าน งานประเพณีต่างๆ กล้าคิด กล้าทำลักษณะบุคลิกส่วนตัวของสมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอก จากการศึกษาโดยสังเกตพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านการทอผ้า มีทักษะและ มีเทคนิคในด้านการทอผ้าสูง มีการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน โดยเฉพาะการอบรมความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตนเองโดยตรงหรือโดยอ้อมโดยการนำไปปรับประยุกต์ใช้ “ (ไพศาล ชีรคุณ,2554:สัมภาษณ์)

4.2 บทบาทการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกของผู้นำกลุ่ม

จากข้อมูลตามคำบอกเล่าของพระครูไพศาล ชีรคุณ ผู้นำกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้ว ที่ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมภาคครัวเรือนเป็นสังคมอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยกดดันต่อชุมชน ทำให้ผู้นำทางศาสนาได้แก่พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน คือตัวอาตมาเอง รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นคลังสมองในด้านภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอก ได้ตระหนักถึงปัญหาการโยกย้ายแรงงานจากภาคครัวเรือนไปยังภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนจากอาชีพดั้งเดิมที่มีการทำเกษตรกรรมและหัตถกรรมได้เปลี่ยนแปลงไปสู่อาชีพรับจ้างในภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว จึงเป็นสาเหตุให้คนในชุมชนเกิดความหวงแหนและต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษ โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของท้องถิ่น ผ่านกระบวนการรวมกลุ่มทางสังคม ทำให้ เกิดกลุ่มอาชีพทอผ้าวัดต้นแก้วขึ้นโดยการรวมตัวของสมาชิกผู้สูงอายุ ผู้มีความสามารถในการทอผ้าลายยกดอก ร่วมดำเนินกิจกรรมการทอผ้า เป็นลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิค การทอผ้ารวมทั้งมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าว ระหว่างกลุ่มสมาชิกด้วยกัน และระหว่างกลุ่มสมาชิกกับชุมชน กลายเป็นศูนย์กลางการแหล่งเรียนรู้ของชุมชน” (ไพศาล ชีรคุณ ,2554:สัมภาษณ์)

นางพิมพ์ ปันแสงสมาชิกกลุ่มได้ให้ข้อมูลว่า“ผู้นำกลุ่มอาชีพเป็นผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพ ศรัทธาในฐานะพระสงฆ์ที่เป็นผู้นำทางศาสนา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถมีภูมิปัญญาในการทอผ้า มีความเมตตา กรุณาและมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของคนส่วนรวม ซึ่งการทำงานของผู้นำกลุ่มไม่มีค่าตอบแทนและต้องเสียสละเวลาในการทำงานด้านการสืบทอดศาสนา ร่วมกับการทำงานเพื่อส่วนรวมผู้นำกลุ่มมีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ชาวบ้านและเยาวชน มีการวางแผนในการจัดการเรียนรู้การทอผ้า

อย่างเป็นระบบ ในเรื่องการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการทอดผ้ายกดอกให้กับคนในชุมชนและเยาวชน จนได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน ทำให้เยาวชนและชาวบ้านในชุมชนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และเข้าร่วม ในการอนุรักษ์อาชีพทอดผ้ายกดอก (พิมพ์ ปันแสง, 2554: สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์ตามทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการ (Operational-Management Theory) เฮนรี ฟาร์โย (Henry Fayol, 1930) บทบาทผู้นำด้านการบริหารงานตามหลักทั่วไปในการบริหาร (General Principle of Management) ที่ได้จากการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม ผู้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่าผู้นำกลุ่มอาชีพมีการแบ่งงานกันทำ สมาชิกทุกคนมีงานทำและสามารถทำงานตามความรู้ความสามารถของตนตามกระบวนการทอดผ้า ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้แรงงานอย่างเต็มที่ เพราะการแบ่งงานกันสามารถช่วยลดเวลาการเรียนรู้งาน ทำให้คนมีทักษะความชำนาญมากขึ้น ทำงานได้ดีขึ้นโดยมีการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ให้สมาชิกในกลุ่ม มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องมีระเบียบวินัย ให้สมาชิกกลุ่มได้ยึดถือปฏิบัติตามข้อตกลงที่ทางสมาชิกกลุ่มได้สร้างขึ้นมา และทุกคนยอมรับในข้อตกลง หรือ นโยบายต่างๆ ตลอดจนระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ ที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ทุกคนในกลุ่ม

นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มมีความเห็นว่าการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว กลุ่มผ้าทอวัดคันแก้วนี้มีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวที่เขาจะต้องรับคำสั่งและรายงานผลการทำงานโดยตรงคือเจ้าอาวาสวัดคันแก้ว และการมีเป้าหมายเดียวกันในการรวมกลุ่มของสมาชิกผู้นำต้องมีนโยบาย แผนงาน และแนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่ม ที่มีความแน่นอนชัดเจนและมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน เพื่อให้ทุกคนใช้เป็นจุดหมายปลายทางในการทำงาน สำหรับกรณีของกลุ่มวัดคันแก้ว มีจุดหมายของหมู่คือการถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการทอดผ้าฝ้ายลายยกดอกโดยสมาชิกกลุ่มเห็นว่าผลประโยชน์ของบุคคลควรเป็นรองจากผลประโยชน์ของส่วนรวม หลักการนี้ทางกลุ่มได้ผู้นำและสมาชิกภายในกลุ่มเป็นผู้เสียสละและมีการยอมรับว่าผลประโยชน์ส่วนตัวต้องมาหลังผลประโยชน์ของกลุ่ม

การจ่ายค่าตอบแทนมีความยุติธรรมและสนองตอบความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย โดยกลุ่มทอดผ้าจะได้รับค่าแรงจากการผลิตผ้าทอ 1 ผืน จำนวนเงิน 200 บาท ซึ่งต้องใช้เวลา 5 วัน เฉลี่ยแล้วได้ค่าแรงวันละ 40 บาท ซึ่งทางสมาชิกในกลุ่มก็พึงพอใจอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจทุกอย่างจะรวมไว้ที่เจ้าอาวาสวัดคันแก้ว และจะมอบหมายภาระหน้าที่และความรับผิดชอบไปให้กับสมาชิกในกลุ่มที่สามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้นได้

สายการบังคับบัญชา เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และสมาชิกในกลุ่มเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ การดำเนินงาน การ

รายงานผล การปฏิบัติงานในกลุ่มสายบังคับบัญชาของกลุ่มทอผ้าวัดคันแก้วมีความแน่นอนชัดเจนจากระดับบนลงล่าง เพื่อให้การติดต่อสื่อสารในองค์การมีความคล่องตัว ไม่เกิดความสับสนและการก้าวถอยอำนาจอานาจหน้าที่เกิดขึ้น และมีช่องทางการติดต่อสื่อสารตามแนวนอน เพื่อผู้ที่ทำงานในระดับเดียวกันสามารถติดต่อกันโดยตรงได้ โดยมีการรายงานให้ผู้นำกลุ่มได้รับรู้เรื่องที่เกิดขึ้นทันทีที่โดยกลุ่มมีการจัดทำแผนผังองค์การที่แสดงถึงบทบาทหน้าที่ของบุคคลทุกคนในองค์การและความสัมพันธ์ที่มีต่อกันด้วย เพื่อว่าทุกคนจะได้สามารถเข้าใจถึงบทบาท ภาระหน้าที่และอำนาจในการสั่งการบังคับบัญชาของตนและก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน

ผู้นำกลุ่มอาชีพใช้หลักความเมตตาปราณีและความเป็นธรรมแก่ทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ไม่เลือกที่รัก มักที่ชัง เพื่อความยุติธรรมในกลุ่ม เพราะความเสมอภาคจะเป็นสิ่ง จูงใจคนที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลทำให้ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ มีความจงรักภักดีต่อกลุ่มสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความ รู้สึกมั่นคงในงานที่ทำ และมีหลักประกันว่าเขาจะสามารถทำงานนั้นได้ตลอดไป ตรงที่เขายังมีความรู้ความสามารถและไม่มีความคิด นอกจากนี้นั้ผู้นำเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา และเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสได้แสดงความคิดริเริ่มเกี่ยวกับงานที่ทำ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะต่างๆ กับผู้นำได้ เพื่อประโยชน์ต่อผู้นำในการรวบรวมความคิดเห็นของสมาชิกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ความสามัคคี และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ในการรวมกลุ่มอาชีพทอผ้า สมาชิกทุกคนรู้จักการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการทำงานทุกคนเพื่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม ทั้งนี้ความสามัคคีเกิดจากความเชื่อมั่นศรัทธาในตัวผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นพระสงฆ์และมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพนี้ขึ้นมา

สมาชิกกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดคันแก้ว มีความคิดเห็นว่า ผู้นำกลุ่มอาชีพต้องมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานของกลุ่ม คือการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวที่เขาจะต้องรับคำสั่งและรายงานผลการทำงานโดยตรงคือเจ้าอาวาสวัดคันแก้ว เพราะสมาชิกกลุ่มมีความเชื่อมั่น และศรัทธาในตัวผู้นำ ที่มีนโยบาย แผนงาน และแนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่ม ที่แน่นอนชัดเจนและมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน เพื่อให้ทุกคนใช้เป็นจุดหมายปลายทางในการทำงาน สำหรับกรณีของกลุ่มวัดคันแก้ว มีจุดมุ่งหมายของกลุ่มคือการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกโดยถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คนรุ่นหลังได้สืบทอดอาชีพนี้ โดยสมาชิกกลุ่มมีความสามัคคี และมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ทุกคนรู้จักการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมในการทำงานทุกคน เพื่อความสำเร็จและเข้มแข็งในการดำเนินงานของกลุ่มต่อไป

นายรักษ์เกียรติ ศิริจันทร์ทรานนท์ นายกเทศมนตรีตำบลเวียงของ ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยงาน ที่ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกของกลุ่มอาชีพทอผ้าวัดคันแก้ว ได้มีความคิดเห็น และข้อเสนอแนะว่า “บทบาทผู้นำกลุ่มอาชีพในฐานะผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการประกอบ อาชีพผ้าทอยกดอกคือ บทบาทผู้นำจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อสมาชิก กลุ่ม เกี่ยวกับการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอก ผู้นำจะต้องเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและ ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ทางราชการที่ทำงานเกี่ยวกับกิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชนต่อกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอก เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้วยกำลังกายกำลังทรัพย์หรือวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนทั้งอาคารสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแก่ประชาชน และส่วนราชการที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนในการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกวัดคันแก้วต้องจัดสรร งบประมาณสนับสนุนการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกอย่างต่อเนื่องตลอดไป”

(รักษ์เกียรติ ศิริจันทร์ทรานนท์,2554:สัมภาษณ์)

ในส่วนบทบาทผู้นำตามหลักทั่วไปในการบริหาร(General Principle of Management) ตามทฤษฎีการปฏิบัติการและการจัดการ (Operational – Management Theory) เฮนรี ฟาร์โย (Henry Fayol,1930)นายกเทศมนตรีตำบลเวียงของได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “ผู้นำจะต้องมีเป้าหมายเดียวกันกับ สมาชิกกลุ่มคือ ผู้นำต้องมีนโยบาย แผนงาน และแนวทางการปฏิบัติงานของกลุ่ม ที่มีความแน่นอน ชัดเจนและมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางเดียวกัน เพื่อให้ทุกคนใช้เป็นจุดหมายปลายทางในการทำงาน สำหรับกรณีของกลุ่มวัดคันแก้ว มีจุดหมายของหมู่คือการถ่ายทอดองค์ความรู้จากภูมิปัญญา ท้องถิ่น ในการทอผ้าฝ้ายลายยกดอก ซึ่งเป็นอาชีพที่ได้รับมาเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษให้คง อยู่สืบทอดต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานในตำบลเวียงของ ซึ่งผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มไว้ล่วงหน้าตลอดเวลา นอกจากนี้ต้องเปิดโอกาส ให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสได้แสดงความคิดริเริ่มเกี่ยวกับงานที่ทำ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการ แสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะต่างๆ กับผู้นำได้ เพื่อประโยชน์ต่อผู้นำในการรวบรวมความ คิดเห็นของสมาชิกในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน นอกจากนี้สายการบังคับบัญชาเป็นสิ่งที่แสดง ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ และสมาชิกในกลุ่ม เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทาง อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ การดำเนินงาน การรายงานผล การปฏิบัติงานในกลุ่มสายบังคับบัญชา ของกลุ่มทอผ้าวัดคันแก้วมีความแน่นอนชัดเจน จากระดับบนลงล่าง เพื่อให้การติดต่อสื่อสารใน องค์การมีความคล่องตัว ไม่เกิดความสับสนและการก้าวก่ายอำนาจหน้าที่เกิดขึ้น และมีช่องทางการ ติดต่อสื่อสารตามแนวนอน เพื่อผู้ที่ทำงานในระดับเดียวกันสามารถติดต่อกันโดยตรงได้ โดยมีการ รายงานให้ผู้นำกลุ่มได้รับรู้เรื่องที่เกิดขึ้น จึงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และ ทันทั่วทั้ง”(รักษ์เกียรติ ศิริจันทร์ทรานนท์,2554:สัมภาษณ์)

ผู้นำกลุ่มอาชีพ และสมาชิกกลุ่มทอผ้าวัดต้นแก้ว มีความเห็นว่าการบริหารงานภายในกลุ่มอาชีพทอผ้า ให้ความเชื่อใจและไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม การดำเนินงานมีโครงสร้างการบังคับบัญชาที่ชัดเจนจากบนลงล่าง ดำเนินงานโดยอาศัยความศรัทธาต่อผู้นำกลุ่ม คือท่านพระครูไพศาล ธีรคุณ เจ้าอาวาสวัดต้นแก้ว การตัดสินใจเรื่องต่างๆ ภายในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยการตัดสินใจขั้นสุดท้ายขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาส มีการรวมอำนาจหน้าที่การตัดสินใจและแสดงถึงการผู้มีบังคับบัญชาเพียงคนเดียวต้องรายงานผลการดำเนินงานโดยตรง ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานของกลุ่มทอผ้าวัดต้นแก้ว เหมาะสมกับการบริหารงานในองค์กรขนาดเล็กซึ่งมีจำนวนสมาชิกไม่มากนัก ตรงตามหลักการบริหารทั่วไปของ เฮนรี ฟาร์โย

กลุ่มอาชีพผ้าทอวัดต้นแก้ว มีการรวมกลุ่มกันเพื่ออนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องการทอผ้าฝ้ายลายยกดอกและเพื่อสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เยาวชนรุ่นหลัง เพื่อไม่ให้วัฒนธรรมการทอผ้าลายยกดอกสูญหายไป มีการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยไม่หวังผลเชิงธุรกิจ เนื่องจากการทอผ้า 1 ผืนต้องใช้เวลา 4-5 วัน มีค่าตอบแทนจากการผลิตผ้าทอ 1 ผืน จำนวนเงิน 200 บาท ซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าตอบแทนที่น้อยมาก แต่สมาชิกกลุ่มก็เต็มใจเนื่องจากมีเป้าหมายการรวมกลุ่มและมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สมาชิกของกลุ่มมองผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวในด้านความเสียสละ ตรงตามหลักการบริหารทั่วไปของ เฮนรี ฟาร์โย เรื่องการมีเป้าหมายเดียวกัน การมีผลประโยชน์ของบุคคลควรเป็นรองจากผลประโยชน์ของส่วนรวม ค่าตอบแทนจึงเกิดจากความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย

การบริหารด้านการเงินและการตลาดของกลุ่มอาชีพ สำหรับในการตลาดทางกลุ่มไม่มีการประชาสัมพันธ์ตัวผลิตภัณฑ์ผ้าทอที่ทางกลุ่มผลิตขึ้น ผลิตภัณฑ์จะจัดจำหน่ายภายในศูนย์ทอผ้าวัดต้นแก้วเท่านั้น ลูกค้าส่วนใหญ่ที่มาซื้อจะได้รับการบอกเล่าต่อๆ กันมา และเป็นลูกค้าประจำเป็นส่วนใหญ่ จะมีลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวบ้างถ้าหากถูกใจในผลิตภัณฑ์ก็จะซื้อกลับไป ด้านการบริหารด้านการเงินทางกลุ่มไม่มีการจัดทำระบบบัญชีขึ้นมา เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มเมื่อผลิตผ้าทอเสร็จ 1 ผืน ทางเจ้าอาวาสจะรับซื้อไว้โดยมีการจ่ายค่าตอบแทนให้ทันที จากการใช้ทุนส่วนตัวของเจ้าอาวาสเอง ถ้าหากผ้าทอสามารถจัดจำหน่ายออกไปได้ ทำให้มีรายได้เกิดขึ้น เจ้าอาวาสก็จะนำรายได้ส่วนนี้ไปลงทุนซื้อวัตถุดิบ เพื่อนำมาผลิตผ้าทอต่อไป ส่วนการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายขึ้น ฟาร์โยได้กล่าวไว้ว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรจ่ายเป็นรายขึ้น โดยพิจารณาตามเนื้องาน และตามระยะเวลา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอยกดอก สมาชิกกลุ่มทอผ้าวัดต้นแก้ว มีส่วนร่วมในการระดมความคิดที่จะพัฒนาผ้าทอให้มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์และมีความหลากหลายในตัวผลิตภัณฑ์ แล้ว

นำเสนอต่อเจ้าอาวาสเพื่อเป็นคนตัดสินใจว่าจะดำเนินการตามความคิดเห็นที่สมาชิกในกลุ่มเสนอขึ้นมา ในการประชุมกลุ่มซึ่งมีการจัดเป็นประจำทุกเดือน และผลการตัดสินใจของเจ้าอาวาสถือเป็นอันสิ้นสุด ซึ่งสมาชิกยอมรับในการตัดสินใจของเจ้าอาวาสในฐานะเป็นผู้นำกลุ่มซึ่งตรงกับหลักการบริหารทั่วไป ของฟาร์โธ ในเรื่องความคิดริเริ่มและความสามัคคี

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่าท่านพระครูไพศาล เป็นพระสงฆ์ที่ได้ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ การเลี้ยงชีพ อย่างมีศิลปวิทยาในวิชาชีพที่ฝึกไว้อย่างดีให้มีความชำนาญที่จะปฏิบัติให้ได้ผลดีและเป็นสัมมาอาชีพ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ คือไม่เป็นไปเพื่อความเบียดเบียน ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือก่อผลเสียหายแก่สังคม หากแต่เป็นเครื่องแก้ปัญหของชีวิตและแก้ปัญหของสังคมให้มีชีวิตที่เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ ทำให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลที่เอื้อต่อการพัฒนาชีวิตของตน ไม่ทำให้ชีวิตตกต่ำหรือทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หรือเสื่อมจากคุณความดีในภาวะแห่งตน ซึ่งเป็นบทบาทด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ของพระสงฆ์ที่พึงปฏิบัติ และจากการสังเกตร่วมกับการสัมภาษณ์ข้อมูล พบว่าเจ้าอาวาสวัดต้นแก้วซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้วมีบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์เพื่อพัฒนาอาชีพ ด้วยการส่งเสริมการประกอบอาชีพทอผ้ายกดอกให้กับประชาชน ตลอดจนอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกให้สืบทอดไปจนถึงรุ่นลูกหลาน โดยการให้ทุนในการรวมกลุ่มทอผ้ายกดอกเพื่อจัดซื้อเป็นวัสดุที่ใช้ในการทอผ้า นอกจากนี้ยังจัดหาอุปกรณ์ในการทอผ้าให้สมาชิกกลุ่มได้ใช้ เช่น กี่ทอผ้า เป็นต้น

4.3 แนวทางการรักษาภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอกของกลุ่ม

แนวทางการรักษาภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอกของกลุ่มอาชีพทอผ้าวัดต้นแก้วจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลพบว่าผู้นำกลุ่มได้เริ่มรวมกลุ่มผู้นำกันทอผ้ายกดอกเมื่อต้นปี พ.ศ.2541 โดยมีวัตถุประสงค์ในการรวมกลุ่มเพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างอาชีพทอผ้าให้กับชุมชนที่ต้องการอนุรักษ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการรวมกลุ่มสืบทอดวิธีการทอผ้ายกดอก นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มได้อนุรักษ์ลวดลายผ้าทอยกดอกแบบโบราณ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของตำบลเวียงยอง เช่น ลายราชวัตร รวมทั้งลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้าทอจังหวัดลำพูน เช่น ลายดอกแก้วหรือลายพิบูลและยังได้คิดค้นลวดลายใหม่ๆเพิ่มขึ้นสำหรับใช้ในโอกาสงานพระราชพิธีต่างๆและงานแฟชั่นเครื่องแต่งกายร่วมสมัยในปัจจุบัน

ผู้นำกลุ่มได้ให้ข้อมูลว่า การถ่ายทอดความรู้ตามภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอก ที่มีอยู่ในศูนย์การเรียนรู้วัดต้นแก้ว มี 2 แนวทางด้วยกันคือ การถ่ายทอดความรู้ให้กลับกลุ่มประชาชน หรือกลุ่มอาชีพอื่นที่สนใจในการทอผ้ายกดอก จะจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้น ประมาณ 7 วัน อีก

แนวทางหนึ่งจะถ่ายทอดสำหรับกลุ่มเยาวชนในตำบลเวียงของ โดยได้จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกับโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลเวียงของ โดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในตัวผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาการทอผ้ายกดอก โดยพัฒนามาเป็นหลักสูตรการเรียนทอผ้ายกดอกตาม ขั้นตอน โดยผู้นำกลุ่มจะมอบหมายให้เป็นสมาชิกกลุ่มเป็นผู้สอนและบรรยายในแต่ละหัวข้อตาม ความรู้ ความชำนาญของแต่ละคน พร้อมทั้งการใช้สื่ออื่นๆ มาประกอบในการบรรยายเพื่อให้เห็น ภาพที่ชัดเจน

จากการศึกษาข้อมูลและจากการสังเกตพบว่า ผู้นำกลุ่มได้สร้างแนวทางการรักษาภูมิ ปัญญาการทอผ้ายกดอกโดยการนำความรู้การทอผ้ายกดอกจัดเข้าเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมี โรงเรียนบ้านเวียงของนำหลักสูตรบรรจุไว้ในการเรียนการสอนวิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต จัดให้นักเรียนระดับประถมปีที่ 4-6 มาเรียนที่ศูนย์การเรียนรู้วัดต้นแก้ว โดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 2 วันๆ ละ 2 ชั่วโมง เด็กนักเรียนที่ได้มาเรียนและฝึกการทอผ้ายกดอกก็สามารถทอผ้าได้ตามขั้นตอน เนื่องจากได้รับการสอนจากที่ศูนย์การเรียนรู้วัดต้นแก้วแล้ว ยังสามารถนำไปฝึกทอที่บ้านได้อีก

4.4 กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้ายกดอก

นางบัวไหล ไชยวงศ์ศรีได้กล่าวถึงขั้นตอนกระบวนการทอผ้ายกดอกว่า “การทอผ้ายกดอกมีการทอที่ซับซ้อนและต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการพัฒนาความรู้ในการทอ ผ้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความชำนาญ และสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้ทันกับความต้องการ ของผู้ซื้อ การประกอบอาชีพทอผ้ายกดอก ต้องอาศัยความรู้ระยะเวลา ในการสะสมประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ซึ่งมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้กัน ภายในครอบครัวโดยมีปู่ย่า ตายาย พ่อ แม่ เป็นผู้ถ่ายทอดในเบื้องต้น จากนั้น ก็จะต้องพัฒนาฝีมือ ให้มีความชำนาญ ซึ่งต้องอาศัย ประสบการณ์อย่างน้อย 7-15 ปี”(บัวไหล ไชยวงศ์ศรี, 2554: สัมภาษณ์)

จากการศึกษาประวัติการทอผ้ายกดอกจังหวัดลำพูนจากข้อมูล พบว่ามีข้อมูลที่เชื่อมโยง กันกับประวัติการทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้วคือหัตถกรรมทอผ้าพื้นบ้านเป็นงานฝีมือที่เชื่อมโยงถึง ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและวิถีการดำรง ชีวิตของคนพื้นบ้านในแต่ละยุคสมัยตามกาลเวลาและการ หล่อหลอมให้เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมจนเป็นเอกลักษณ์ตามลักษณะของ พื้นบ้านตนภูมิปัญญาเหล่านี้สร้างขึ้นด้วยฝีมือเชิงศิลปะเพื่อถ่ายทอดและสะท้อนคุณค่าของชุมชนที่ เป็นอยู่ลงในงานทั้งการบ่งบอกลักษณะที่ตั้งของชุมชนรวมถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ที่แสดง ออกมาอย่างประณีต สวยงามและทักษะในงานฝีมือนี้จะถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจึงทำให้งาน ศิลปหัตถกรรมการทอผ้าพื้นบ้านเป็นสิ่งบอกเล่าความเป็นมาของเชื้อชาติชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี

สอดคล้องกับนางบัวไหล ไชยวงศ์ศรี ที่ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า การที่สมาชิกกลุ่มเลือกประกอบอาชีพนี้ เพราะเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ได้รับการสืบทอดมาเป็นเวลานาน มีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ได้รับรู้และเห็นการทอผ้ามาตั้งแต่เด็ก แต่สิ่งบันดาลใจที่สำคัญที่สุดในการมาประกอบอาชีพทอผ้า คือสมาชิกกลุ่มมีใจรักและชอบการแต่งกาย ชอบความสวยงามของผ้าทอ เหตุผลอีกประการหนึ่งคือสมาชิกกลุ่มส่วนหนึ่งเคยประกอบอาชีพการทอผ้าไหมยกดอกในโรงงาน เมื่อโรงงานทอผ้าปิดกิจการไม่สามารถประกอบอาชีพด้านอื่นได้เพราะขาดความรู้ จึงเลือกทอผ้าที่บ้านโดยใช้ฝ้ายเป็นวัสดุในการทอเนื่องจากไหมมีราคาแพง(บัวไหล ไชยวงศ์ศรี,2554:สัมภาษณ์)

จากการศึกษาข้อมูลพบว่าครอบครัวสมาชิกกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่มีอาชีพทอผ้ามาตั้งแต่รุ่นปู่ย่า ตายาย มาถึงรุ่นพ่อแม่ จนตกทอดมาถึงรุ่นลูก สามมีมีส่วนช่วยในการประกอบอาชีพทอผ้า โดยการจัดเตรียมเส้นด้าย วัสดุ และดูแลอุปกรณ์ต่างๆ ในการทอผ้า ไม่ว่าจะเป็นการกรอเส้นด้าย การประดิษฐ์อุปกรณ์ต่างๆ ในการทอผ้า โดยได้นำความรู้ในด้านช่างต่างๆ มาประยุกต์ในงานทอผ้า ทำให้การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าสะดวก และรวดเร็วขึ้นบุตรของสมาชิกส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพเป็นของตนเองซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับการทอผ้ายกดอกแต่ยังสามารถทอผ้ายกดอกได้ เพราะได้รับการถ่ายทอดจากความรู้การทอผ้าจากสมาชิกกลุ่ม และใช้เวลาว่างจากการทำงานมาช่วยทำงานด้านการทอผ้า ทำให้สมาชิกในครอบครัวมีความปรองดอง และก่อให้เกิดความสำเร็จในการประกอบอาชีพทอผ้ายกดอกสอดคล้องกับนางบุญชุม ชัยสิทธิ์ ที่ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “อาชีพทอผ้า น่าสนใจตรงที่เป็นงานหัตถกรรมที่ต้องใช้ความสุนทรีย์ในการทอผ้าให้เกิดลวดลายต่างๆ อย่างสวยงามวิจิตรบรรจง และเป็นอาชีพที่สามารถทำงานที่บ้านได้ ไม่ต้องเสียเวลาเดินทางออกไปทำงานนอกบ้านไกลๆ ที่ต้องเสียเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทางและใช้เวลามาก” (บุญชุม ชัยสิทธิ์ ,2554:สัมภาษณ์)

นายถนัด สิทธิไชย ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ในการทอผ้ายกดอกของสมาชิกกลุ่มว่า” สิ่งที่สำคัญที่ทำให้การทอผ้ายกดอกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันได้ คือการรับรู้โดยการได้ยินและได้เห็นกระบวนการผลิตที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวตั้งแต่เด็ก ทำให้เกิดการซึมซับกระบวนการต่างๆ สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้การทอผ้าคือ สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้ความต้องการผ้าทอของตลาดเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้เกิดวิธีการเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกในการผลิตให้มีผลผลิตที่เพิ่มขึ้น การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตที่มีการประยุกต์ใช้ แบบดั้งเดิมและแบบพัฒนามาประยุกต์ใช้ร่วมกันทำให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกในการทอผ้าเพิ่มมากขึ้นลักษณะการถ่ายทอดการทอผ้า มีการถ่ายทอดกันทั้งในด้านเทคนิคการทอและลวดลายสามารถนำมาพัฒนาจากรุ่นสู่รุ่นในด้านเทคนิคการทอ วิธีการ และ

รายละเอียดของลวดลาย เมื่อผ่านระยะเวลาที่ยาวนาน ลวดลายเหล่านั้นก็พัฒนาให้มีความละเอียด ซับซ้อน ประณีต สวยงาม เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากลักษณะการทอ เทคนิคและวิธีการที่ซับซ้อน ประกอบกับใช้จินตนาการในการสร้างลวดลายได้อย่างสวยงาม นับเป็นฝีมือการประดิษฐ์ตลอดจนภูมิปัญญาของสมาชิกที่ได้สร้างสรรค์ออกมาเป็นผืนผ้าทอที่มีลวดลายอันวิจิตรบรรจงที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลเวียงของ เช่นลายดอกพิกุล ลายแก้วชิงดวง เป็นต้น”(ถนัด สิริไชย,2554:สัมภาษณ์)

ด้านการถ่ายทอดความรู้การทอผ้ายกดอก จากการศึกษาด้านข้อมูลและเอกสารพบว่า สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้จากการถ่ายทอดในรูปแบบต่างๆ รวมกัน โดยเฉพาะการถ่ายทอดแบบระบบครอบครัว ซึ่งสมาชิกกลุ่มจะได้เห็น ได้ยิน ได้รับการฝึกมาตั้งแต่เด็ก จากย่า ยาย แม่ พี่ ป้า น้า อา มาสู่ลูกสืบทอดกันมาช้านาน ลักษณะการเรียนรู้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ต้องสอนกันมาก เพราะตั้งแต่ต้นลมตาขึ้นมาก็เห็นการทอผ้าอยู่ในครอบครัวทุกวัน ดังนั้นลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นแบบความเคยชิน ซึมซับความรู้การทอผ้าไปเองโดยอัตโนมัติ

การถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบหนึ่งที่สมาชิกกลุ่มได้รับคือ การถ่ายทอดด้วยระบบเครือข่าย สมาชิกกลุ่มได้รับความรู้ในลักษณะเทคนิคการทอที่พิเศษ ลวดลายการทอที่ยากๆ ที่คนในครอบครัวไม่สามารถทอได้ จึงได้อาศัยเครือข่ายที่ไปมาหาสู่กันสอนให้ จึงเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นลักษณะการถ่ายทอดความรู้แบบต่อเนื่องจากครอบครัวที่ถ่ายทอดความรู้พื้นฐานการทอผ้า นอกจากนี้สมาชิกกลุ่มยังได้รับการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนบ้าน และสมาชิกรวมกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทอผ้ายกดอก โดยการแลกเปลี่ยนเทคนิค ลวดลายใหม่ๆ ในการทอเพื่อพัฒนาคุณภาพการทอของกลุ่มเพื่อนสมาชิก จากการพบปะกันในงานประเพณีต่างๆ เช่น งานผ้าทอตำบลเวียงของ งานแสดงสินค้า OTOP ของจังหวัดลำพูน งานลำไย ฯลฯ

การส่งเสริมและสนับสนุนอาชีพทอผ้ายกดอกจากภาครัฐ โดยการจัดทำโครงการฝึกอบรมการทอผ้ายกดอกจากผู้เชี่ยวชาญ ให้แก่สมาชิกกลุ่ม เปลี่ยนแปลงหลักสูตรตามผู้เรียน เช่น ผู้ที่ทอผ้าไม่เป็นเลขหรือผู้ที่เคยทอผ้ามาบ้างแล้ว โดยการอบรมจะทำติดต่อกัน 2-3 สัปดาห์ เพื่อให้เกิดความชำนาญ สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูล พบว่าในอดีตการถ่ายทอดความรู้การทอผ้ายกลำพูนจะใช้วิธีถ่ายทอดโดยการสอนกันในครอบครัวหรือชุมชนจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งเป็นการสอนตัวต่อตัวและผู้เรียนต้องฝึกปฏิบัติจริงจึงจะได้รับและเกิดความชำนาญในความรู้ที่ปัจจุบันมีบุคคลที่สนใจได้ศึกษาและนำความรู้การทอผ้ายกลำพูนบันทึกไว้ในรูปแบบเอกสารซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากอดีต

การถ่ายทอดความรู้การทอผ้ายกลำพูนจัดเป็นการถ่ายทอดความรู้เชิงนัยเป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นสิ่งที่ไม่ง่ายนักที่จะเรียบเรียงคำอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจและสามารถนำมาฝึกปฏิบัติได้โดยง่าย เนื่องจากความรู้การทอผ้ายกลำพูนเป็นเรื่องที่ละเอียด มีเทคนิค วิธีการที่ซับซ้อนต้องใช้เวลาในการ

เรียนรู้เป็นอย่างมาก และต้องมีผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำรวมทั้งการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทอ ฝ้าย ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้นี้จึงยังคงนิยมถ่ายทอดโดยวิธีการสอน การบอกต่อกันไปในกลุ่มผู้ที่สนใจการทอผ้าซึ่งส่วนมากเป็นผู้สูงอายุหรือกลุ่มวัยทำงานที่ต้องการหารายได้เสริมหรือไม่มีงานทำ กระบวนการทอฝ้ายกล่าพูนที่มีผู้สนใจรับจ้างมากที่สุดคือการทอผ้าเนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ง่ายกว่าขั้นตอนอื่นๆ เพราะผู้ทอจะทอตามลวดลายผ้าที่คัดลายมาเรียบร้อยแล้วจึงส่งผลให้ผู้ที่มีความรู้การทอผ้าจำนวนมากกว่า ผู้ที่มีความรู้ในขั้นตอนอื่นๆ เช่น การคัดลาย การเก็บตะกอดอกเป็นต้น

การศึกษาจากองค์ความรู้การทอผ้าตามขั้นตอนการจัดทำผ้าทอยกดอกวิธีการผลิตผ้าทอ ดังนี้

1.การกวักฝ้าย คือการนำเอาฝ้ายปัดที่เก็บมากลึงด้วยอุปกรณ์ 3 ชนิด คือ กวง หางเหิน และ บะกวก วิธีการ คือ นำฝ้ายปัดมาใส่กวง นำบะกวกมาใส่หางเหิน ใช้มือดึงฝ้ายมาผูกติดกับบะกวกแล้วใช้ไม้ แกว่งหมุนที่บะกวกให้รอบหางเหิน เส้นฝ้ายก็ดึงกวงแกว่งไปด้วย ฝ้ายในกวงก็ย้ายมาอยู่ในบะกวก

ภาพที่4.1 การกวักฝ้าย

2. การโวัน คือการเดินเส้นฝ้ายอุปกรณ์สำคัญ คือบะกวกและฝักขอ การโวันเป็นการเตรียมเส้นฝ้ายขึ้นสำหรับทอ ขั้นตอนนี้สำคัญมากเพราะเปรียบเสมือนการออกแบบการ ทอผ้านั่นเอง ผ้าที่ออกมาจะสวยหรือลวดลายจะเป็น อย่างไรก็ขึ้นอยู่กับขั้นตอนนี้ การโวันจะใช้ฝ้ายมากหรือน้อยแล้วแต่ความยาวของเครือหูก โดยปกติส่วนใหญ่หูก 1 เครือ จะใช้ฝ้ายประมาณ 66 ปัด หรือประมาณ 5,000 กรัม ต่อความยาว 57 เมตร ต่อ 14 ชุด

วิธีการโวัน คือ จะนำบะกวกที่มีเส้นฝ้ายเรียงกัน ดึงเส้นฝ้ายจากบะกวกผ่านราวไม้มาคล้องกับฝักขอ การดึงเส้นฝ้ายนั้นจะต้องดึงพร้อมๆ กัน คราวละ 40 เส้น เรียกว่า 1 หลบ ถ้านำไปใช้

ทอกับฟืม 10 หลบ ก็ใช้ฝ้าย 10 หลบ (ผ้าหน้าแคบดินจกดินจีน) ถ้านำไปใช้ทอกับฟืม 28, 30 หลบ ก็ใช้ฝ้าย 28, 30 หลบ ก็จะได้ ผ้าหน้ากว้าง (ผ้าถุงผ้าจีน) เมื่อได้ตามต้องการแล้วเรียกว่า 1 เครือหูก เมื่อโวนเสร็จแล้วก็ถึงขั้นตอนของการนำเส้นฝ้ายหรือเครือหูกไปเข้าโครงกึ่งเพื่อทำการสับหูก (ต่อเส้นฝ้าย) ต่อไป

ภาพที่ 4.2 การโวน

3. การสับหูกคือ การนำเส้นฝ้ายที่โวนแล้วนำมาใส่กึ่งลิ เพื่อกระจายเส้นฝ้ายออก แล้วนำมาผูกติดกับฟืม การสับหูกต้องใช้ความพยายามเพราะใช้ฝ้ายแต่ละเส้นผูกติดกันจนครบตลอดรูฟืมทั้งหมด

ภาพที่ 4.3 การสับหูก

5.การเก็บเขย้าคือ การร้อยเส้นฝ้ายขึ้น 2 จุด ที่เส้นฝ้ายสลับกับเส้นด้าย ในล่อนทั้งด้านบนและด้านล่างของเส้นฝ้ายขึ้นทุกเส้นเพื่อให้ตะกอฝ้ายขึ้นและลง

ภาพที่ 4.4 การเก็บเขาย่ำ

5. การเก็บเขาดอกคือ จะต้องมีการออกแบบลวดลายตามรูปแบบที่ต้องการ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของตำบลเวียงของ จะเป็นลายดอกพิกุล ลายดอกพิกุลมีขอบ ลายแก้วชิงดวง ลายดอกพริก ฯลฯ โดยออกแบบลายบนกระดาษกราฟ จนได้ลายที่พอใจแล้วจึงมาทำการด้นดอก (เก็บลายลงในเครือหูก)

ภาพที่ 4.5 การเก็บเขาดอก

ที่มา: การทอผ้ายก ลำพูน www.phayok-lamphun.org

6. การทอผ้า (ทอมือ) ทอโดยใช้กี่พื้นเมืองในการทอมीलำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ยกเขาดอก
2. สอดไม้หลาบแล้วดึงไม้หลาบขึ้นตั้ง

3. พุ่งกระสวย

4. เขี่ยบไม้แป (ด้านล่างเพื่อเขี่ยบตะกอ)

5. กระแทก 2 – 3 ครั้ง เพื่อความแน่นหนาและคุณภาพของเนื้อผ้ายกดอกเท่านั้น

เพราะต้องใช้ความประณีตและความละเอียดในการทอเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 4.6 การทอผ้า

จากการศึกษาข้อมูลกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้การทอผ้ายกดอกพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลของ คุณนพรัตน์ โสภากซึ่งท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทุกกระบวนการทอผ้ายกลำนวนอายุ 45 ปีเป็นผู้ก่อตั้งร้านโสภาก ตั้งแต่ปี 2522 บ้านแม่สารบ้านตอง ตำบลเวียงของ อำเภอมือง จังหวัดลำพูน เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายผ้ายกลำนวน ทั้งผ้ายกฝ้ายและผ้ายกไหมปัจจุบันยังคงดำเนินกิจการและเป็นวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับผ้าทอลำนวนรวมทั้งเป็นครูสอนการทอผ้ายกลำนวนที่สถาบันผ้าทอมือหรือศูนย์ของค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยมีประชาชนผู้สนใจทั่วไปหรือการจัดเป็นโครงการอบรมพิเศษขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนและกลุ่มนักเรียนที่สนใจการทอผ้าจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ ต.สันต้นธงซึ่งทางโรงเรียนจะส่งนักเรียนหรือเชิญท่านไปสอนที่โรงเรียนเป็นระยะเวลาประมาณ 3 เดือนในการเรียนแต่ละครั้ง นอกจากนี้ท่านยังเป็นที่ปรึกษาและเป็นวิทยากรให้แก่กลุ่มอาชีพทอผ้าผู้สูงอายุวัดต้นแก้ว จ.ลำพูน

คุณนพรัตน์ได้กล่าวถึงองค์ความรู้การทอผ้ายกลำนวนของท่านที่ได้รับมานั้น มาจากการสะสมและเรียนรู้มาจากครอบครัวที่มีอาชีพทอผ้าจากนั้นจึงเรียนรู้เพิ่มเติมจากครูคือนายปรีชาเกียรติบุญเกียรติผู้เชี่ยวชาญการทอผ้ายกดอกและเจ้าของร้านบุญเกียรติไหมไทย จังหวัดลำพูน ซึ่งท่านได้ถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่วิธีการข้อมผ้า การคัดเลือกเส้นไหมการออกแบบลวดลาย การคัดลาย การเก็บตะกอ และปรึกษาเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับการทอผ้าจึงทำให้คุณนพรัตน์ โสภาก มีความรู้ ความสามารถในการทอผ้ายกลำนวน ทุกด้าน ทุกขั้นตอนและท่านได้กล่าวว่าการเรียนรู้การทอผ้ายกลำนวนนั้นต้อง

อาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญทั้งการทอและการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างการทอ ทั้งหมดต้องอาศัยความตั้งใจ ความอดทน และความประณีตละเอียดอ่อนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาจากข้อมูลพบว่า นายปรีชาเกียรติ บุญเกียรติผู้เชี่ยวชาญการทอผ้ายกได้กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้การทอผ้ายกดังนี้ว่า”เป็นสิ่งที่ยากเนื่องจากการทอผ้ายกลำพูนนี้เป็นงานศิลปะเฉพาะท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่นำเอาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมลักษณะนิสัย ตัวตนของท้องถิ่นใส่ลงไปในงานทุกกระบวนการของการทอผ้ายกลำพูนตั้งแต่การเตรียมเส้นไหม การออกแบบลวดลายที่อ่อนช้อย จนถึงกระบวนการทอทุกขั้นตอนลักษณะที่ถ่ายทอดออกมาบนผืนผ้าอาจแตกต่างกันออกไปแต่ละท้องถิ่นเพราะต่างมีวิถีชีวิต นิสัย ความชอบ ที่แตกต่างกันออกไปสำหรับการทอผ้ายกลำพูนนี้มีผู้เฒ่าผู้แก่หลายท่านที่มีความชำนาญแต่ไม่รู้วิธีการถ่ายทอดเพราะท่านเรียนรู้จากการเห็นคุณแม่คุณยายหรือคนในครอบครัวทอผ้า และบางครั้งต้องขึ้นไปนั่งทอแทนดังนั้นความรู้การทอผ้าที่ท่านได้มานั้น ได้จากการสังเกตและการฝึกฝน ลงมือปฏิบัติจริงแต่ในยุคปัจจุบันสภาพเหล่านี้มีให้เห็นลดน้อยลงมากคนรุ่นใหม่ก็หันไปเรียนหนังสือในเมืองและทำงานบริษัทมากขึ้นหรือแม้แต่คนในครอบครัวก็ต้องออกไปรับจ้างงานอาชีพอื่นมากขึ้นเพื่อให้มีรายได้มากกว่ารายได้จากการทอผ้าคนรุ่นใหม่จึงมีโอกาสนในการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้การทอผ้ายกลำพูนน้อยลงหรือหากมีก็เป็นเพียงบางส่วนบางขั้นตอนของกระบวนการทอผ้ายกทั้งหมด เช่นเรียนรู้เฉพาะวิธีการทอเท่านั้น (ที่มา: การทอผ้ายก ลำพูน www.phayok-lamphun.org)

4.5 ความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้ว

นายรักษเกียรติ ศิริจันทร์านนท์ นายกเทศมนตรีตำบลเวียงยอง หัวหน้าหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า “กลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้ว ถือเป็นองค์กรที่เข้มแข็งเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปว่าเป็นแหล่งผลิตผ้าทอยกดอกอันเลื่องชื่อในตำบลเวียงยอง เกิดจากกระบวนการรวมกลุ่มทางสังคมที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และการทอผ้าได้กลายเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ให้กับสมาชิกในกลุ่มการรวมกลุ่มในรูปแบบนี้ทำให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสดแสดงความสามารถ อันเป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นคือความสามารถในการทอผ้าอันเป็นวิถีชุมชนของชาวบ้านตำบลเวียงยอง เกิดความตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาของตนเองและการได้รับการยอมรับก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ผลงานการทอผ้า และความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาอันเป็นรากเหง้าของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนหันมาให้ความสำคัญ กับบทบาทหน้าที่ทางสังคมของกลุ่มทอผ้าวัดต้นแก้ว ตำบลเวียงยอง รวมทั้งมีแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในรูปของเงินงบประมาณ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน ได้จัดทำโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนวัดต้นแก้วโดย

จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านการทอผ้า ในปี 2546 สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน สนับสนุนงบประมาณ ตามโครงการฝึกอบรมอาชีพทอผ้า ในปี 2550 เทศบาลตำบลเวียงของอุดหนุนเงินงบประมาณ ตามโครงการฝึกอบรมอาชีพกลุ่มทอผ้าวัดต้นแก้ว ในปีงบประมาณ 2551-2554 และประสานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น(รักษ์เกียรติ ศิริจันทรานนท์, 2554: สัมภาษณ์)

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูไพศาล ธีรคุณ ในการสืบทอดเจตนารมณ์ ให้กลุ่มอาชีพทอผ้าวัดต้นแก้ว เป็นศูนย์การการผลิตผ้าทอลายยกดอกและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ผ้าทอลายยกดอก ที่มีศักยภาพและความเข้มแข็ง ในฐานะที่เป็นองค์การที่สามารถฟื้นฟูสืบทอดภูมิปัญญาของชุมชนได้อย่างดีและได้ผลอันเกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มทอผ้าวัดต้นแก้ว ที่มีการพัฒนาแบบยั่งยืนโดยให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและพัฒนาคนนั้นจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านพฤติกรรมจิตใจและปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยคนอยู่ในฐานะที่เป็นแกนกลางต้องประสานและปรับเปลี่ยนระบบความสัมพันธ์ขององค์กรรวมใหญ่อย่างเป็นบูรณาการให้เป็นระบบแห่งการดำรงอยู่ด้วยดีมีสมดุลอย่างต่อเนื่องและในการพัฒนาคนนั้นจะเน้นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มให้เป็นพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนและให้มีการสร้างความเกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งในพฤติกรรมหาเลี้ยงชีพให้เป็นสัมมาอาชีพหรือการเลี้ยงชีพโดยสุจริตไม่ก่อภัยต่อตนเองผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมพฤติกรรมในการบริโภคให้รู้จักประมาณพออยู่ พอกินซื้อหาปัจจัยสี่และสิ่งของเครื่องใช้โดยเน้นคุณค่าที่แท้และไม่แสวงสิ่งมีนเมาและ มีพฤติกรรมในการแสวงหาความสุขที่อิงธรรมชาติและการแสวงหาความสุขแบบประสานความร่วมมือกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และการให้ซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม

จากการศึกษาข้อมูล งานพัฒนาชุมชน เทศบาลตำบลเวียงของ ซึ่งเป็นผู้จัดทำโครงการส่งเสริมอาชีพผ้าทอ พบว่าการสนับสนุนกลุ่มอาชีพทอผ้ายกดอกวัดต้นแก้วได้รับการสนับสนุนจากพระครูไพศาล ธีรคุณ เจ้าอาวาสวัดต้นแก้ว ตำบลเวียงของ เป็นผู้มีบทบาทและผู้นำในการตั้งกลุ่มทอผ้า แสดงให้เห็นถึงความเชื่อความศรัทธา การยอมรับนับถือ พระสงฆ์ในฐานะเป็นตัวแทนของศาสนา สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันสถาบันทางศาสนา กับคนในชุมชน ประกอบกับหน่วยงานภาครัฐได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพทอผ้าในรูปแบบการสนับสนุนด้วยงบประมาณ การจัดฝึกอบรมขั้นตอนการทอผ้า เทคนิคการทอผ้า มีการส่งเสริมด้านการตลาด ด้านการประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสอบถามสมาชิกกลุ่มพบว่าหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพทอผ้ายกดอก ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองลำพูน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน เทศบาลตำบลเวียงของ และหน่วยพัฒนาสังคมที่ 52 จังหวัดลำพูน

นอกจากนี้สาธารณูปโภคที่สำคัญมีส่วนในการเอื้ออำนวยความสะดวกต่อการประกอบอาชีพทอผ้ายกดอก ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า น้ำประปา เส้นทางคมนาคมมีความพร้อมทุกด้าน โดยเฉพาะถนนที่ใช้สัญจรซึ่งมีความสำคัญในการประกอบอาชีพอย่างมาก เพราะจะต้องเดินทางไปซื้อวัสดุในการทอผ้าที่จังหวัดเชียงใหม่ การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอก็เช่นกันต้องอาศัยถนนที่สะดวกสามารถเชื่อมต่อถนนเส้นทางหลัก ทำให้พ่อค้าคนกลางและนักท่องเที่ยวสามารถมาซื้อสินค้าผ้าทอของสมาชิกกลุ่มได้ โดยมีถนนสายวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อจากข่วงมุงที่อยู่ด้านหน้าวัดพระธาตุหริภุญชัยรวมหาวิหารสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และข่วงมุงแหล่งขายสินค้า OTOP ของจังหวัดลำพูน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินเข้ามาซื้อผ้าทอที่วัดด้นแก้วได้อย่างสะดวกสบาย

ลักษณะสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ตำบลเวียงของที่มีสภาพความชื้น โดยเฉพาะในฤดูฝนมีผลกระทบในกระบวนการทอผ้ายกดอกกล่าวคือ ทำให้เส้นด้ายฝืด ทอยาก ใช้เวลาในการทอมาก ส่วนฤดูร้อนและฤดูหนาวสามารถทอได้ตามปกติ ถ้าสุขภาพของสมาชิกกลุ่มแข็งแรงก็สามารถทอผ้าได้ทั้งกลางวันและกลางคืนโดยเฉลี่ยเวลาที่ใช้ในการทอผ้าหนึ่งผืนจะใช้เวลาประมาณ 7 วันขึ้นไป อยู่ที่ความยากง่ายของลวดลายในการทอซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ก็สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพภูมิอากาศได้อย่างไม่มีปัญหา

4.6 ปัญหาและอุปสรรคการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอก

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศิลปะการทอผ้าของกลุ่มอาชีพ จากหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณยังขาดความต่อเนื่องของการสนับสนุนในด้านงบประมาณสมาชิกกลุ่มขาดการกระตุ้น หรือการประกวดให้ผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ไม่มีวิธีการรักษาคุณภาพให้สม่ำเสมอสมาชิกกลุ่มผู้มีฝีมือบางคนหมดกำลังใจจึงเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น นอกจากนี้การสืบทอดผู้ที่ประกอบอาชีพด้านการทอผ้าฝีมือดีได้ล้มหายตายจากไปโดยที่ลูกหลานไม่เห็นความสำคัญสืบทอดเอาไว้ ผ้าทอมีคุณภาพด้อยลงและมีจำนวนน้อยลงเรื่อย ๆ ข้างฝีมือคุณภาพดีมักทำงานได้ช้าช่างทอฝีมือดีหลายคน ยังไม่มีคนรู้จักเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์อาชีพทอผ้ายกดอกเท่าที่ควรจึงส่งผลให้ช่างทอผ้าที่มีฝีมือขาดการแข่งขันทางความคิดการถ่ายทอดความรู้ด้านการทอผ้ายกดอก ของสมาชิกกลุ่มทำกันในวงจำกัดขาดตัวผู้สืบทอดอย่างจริงจังและกว้างขวาง

ปัจจุบันการอนุรักษ์ผ้าทอยกดอกลำพูน ต้องพบกับปัญหาอุปสรรคหลายประการ รวมถึงการสืบทอดของคนรุ่นลูกหลานด้วยที่ไม่มีการสืบทอดอย่างต่อเนื่องนอกจากนี้การทอผ้ายกดอกถูกลดระดับความสำคัญลง ความนิยมในการใช้ก็มีน้อยลงด้วย “การทอผ้ายกดอกให้สวยงามต้องใช้ช่างทอที่มีฝีมือดี ใช้เวลานาน ทำให้ราคาแพง คนนิยมสวมใส่ผ้าทอน้อยลง ลูกหลานก็ไม่

เห็นความสำคัญของการทอผ้า และ ขาดหน่วยงานที่จะเข้ามากระตุ้นส่งเสริมอย่างจริงจัง ทำให้คนทอผ้าหมดกำลังใจ

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่าสาเหตุที่ทำให้ผ้าทอยกดอกทอมือลดความนิยมลง เนื่องจากด้านคุณภาพและราคา เมื่อเทียบกับผ้าที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งสามารถผลิตได้เป็นจำนวนมากและมีคุณภาพดีมีความสวยงามและที่สำคัญที่สุดคือมีราคาถูก หาซื้อได้ง่ายมีจำหน่ายอยู่ทั่วไป ส่งผลผลกระทบต่อศิลปหัตถกรรมการทอผ้าในทุกแห่ง เพราะผ้าที่ทอมือจะมีราคาสูงกว่า บางทีคุณภาพใยผ้าก็สู้ผ้าที่ผลิตจากโรงงานไม่ได้ บางครั้งผ้าที่ทอมือจะไม่มีราคทนสีสันทนก็ไม่ได้ เป็นปัญหาที่น่าเบื่อ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีผู้นิยมผ้าทอมือไม่มากนักผ้าทอยกดอกของกลุ่มอาชีพทอผ้าวัดต้นแก้วก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ในส่วนของการเก็บรักษา นอกจากจะมีคุณสมบัติที่ด้อยเหมือนๆ กับผ้าทอมือชนิดอื่นแล้ว ผ้าทอยกดอกยังประสบปัญหาการเก็บรักษาค่อนข้างยาก เนื่องจากผ้ามีราคาแพง เพราะวัสดุที่ใช้ในการทอราคาสูงมาก เช่น ฝ้าย ไหมดิบ ค่าแรงด้น ทำให้ผ้าราคาแพงขายยากและที่สำคัญคือโอกาสในการสวมใส่ค่อนข้างจะหายาก ทำให้ผ้าทอยกดอกไม่เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปแม้แต่คนในจังหวัดลำพูนเอง ทั้งนี้เพราะแหล่งจำหน่ายของผ้าทอยกดอกมักจะอยู่ในวงสังคมชั้นสูงหรือราชสำนัก ซึ่งมีโอกาสสวมใส่ได้ง่ายกว่า อาจสวมในงานรัฐพิธีได้มากกว่าและราคาค่อนข้างแพง จึงทำให้ผ้าทอยกดอกลดความนิยมลง